

En vide

I fællesskabets tid havde hver landsby sin vide, dvs. en lov med fastsatte bøder for overtrædelser. Der kunne oprettes vider for både større og mindre områder. I det følgende fremdrages et eksempel på, at viden kunne gælde et vandløb.

Det var d. 19. aug. 1642, at fæsterne i *Børsmose i Aal sogn* eller deres fuldmægtige trådte frem på birketinget for i en vides form at indgå en aftale om et fælles arbejde. Kærgård birks tingbog beretter herom følgende:

»Christen Nielsen i Børsmose, Hans Tuesen, Volle Knudsen, Christen Christensen, Volle Hansen, Hans Vollesen, Bertel Christensen ibidem¹⁾, Iver Henriksen i Oxbøl på sin husbond, velbyrdige Christen Langes²⁾ tjener, Karen Christens i Brik³⁾ i Børsmose hendes vegne, unge Simen Nielsen i Grerup og Hans Nielsen i Kærgård af den bol⁴⁾ i Børsmose, de stod i dag for tings dom og tilforpligtede sig alle og enhver, at de skal møde med to folk af hver gård og to folk af hvert bol på tirsdag 8 dage eller den næste dag derefter, om de ikke den dag for ondt vejrlig kunde møde, og da at udkaste den strøm af Langsø⁵⁾ og i Børsmose Ålestrøm så og at oprydde den gamle ålestrøm, så at vandet kan have hendes løb deraf, og indgik og tilforpligtede fornævnte mænd her i dag for dom på deres egne og på deres, som bemeldt er, alle og enhver, at de skulle udkaste for^{ne} strøm over den østre odde over Bandsbøl kær østen de Vestens broun Bjerre,⁶⁾ efterdi den gamle grob og strøm var efterløben med sand.

Ydermere tilforpligtede de dem, at ingen efter den dag skal have nogen fiskeri udi nogen strøm af søer⁷⁾ udi Børsmose mark, andetsteds end udi

Børsmose ål strøm, som de hidindtil haft haver, og de derudi at have felle[s] og brug, og dennem imellem at skiftes udi .lige lodder, eftersom sædvanligt været haver.

Udi lige måde tilforpligtede de dem samtligen årligen at oprydde og opkaste for^{ne} strøm, så tit om året, som det behov gøres, og de derom bliver til-sagt, og ingen der udi for^{ne} strøm at styffue⁸⁾ eller opstrøme nogen tid om året, undtagen fornævnte Hans Tuesen udi en 14 dages tid i hans høbjerring, om det fornødent⁹⁾ er, og hannem da straks siden derefter det at opkaste og udrydde, så vidt han derudi strømmen haver, hver mand uden skade.

Og hvo, som fandtes brødig og modtvillige imod nogen af disse for^{ne} punkter og deres forpligt, som ikke møder at udkaste for^{ne} strøm af Langsø, og den at oprydde og opkaste, som bemeldt er, eller den at opstyffne, så og at bruge videre fiskeri med ål sæt udi for^{ne} strøm, som før er rørt, da skal den, som ud i så måder brøstholdig findes, have forbrudt 1 rxdl. til sit herskab og 1 td. øl, god for 2 rxdl., til menige grander, og granderne at have fri forlov den derfor straks at pante uden al dom, dele eller forfølgning, og ej dermed at bryde enten vold eller lovmål i nogen måde.

Og hvilken af granderne og for^{ne} mænd, som ej vil gå med at udpante fra den, falden er, når de derom bliver advaret, da skal granderne have fri forlov dem derfor også at pante for lige såvidt bøder, som foran står, og ej dermed bryde nogen lovmål i nogen måde.¹⁰⁾

Stod alle til vedermålsting,¹¹⁾ [da] dette vide blev indtegnet, hver ved deres navn indført.«

Peder Byrgesen, lenets ridefoged, tog tingsvidne på lensmandens vegne, og seks af mændene tog genpart.

H. K. Kristensen.

Noter: 1. ibidem = sammesteds. - 2. Chr. Lange til Hesselmed 1609-57. - 3. Brik = et bol lidt uden for Børsmose by. - 4. Unge Simen Nielsen og Hans Nielsen må i fællesskab have drevet bolet. - 2. Langesø var i hin tid af betydelig større udstrækning. Den har afløb mod nord. Den strømmer ud i Børsmose Ålestrøm, der kommer fra øst. Efter foreningen bøjer Ålestrømmen ved Nakkedal brat mod vest ind mellem klitterne og udmunder i havet. Inden strømmen fra Langesø nåede Ålestrømmen, havde sandflugten fra klitter, der var i flugt, stoppet afløbet, så søen må være gået over sine bredder og have ødelagt dens omgivende enge. - 6. Vestens brune bjerge (klitter). - 7. Der var flere søer i området som Mussø, Træborg sø og Tane sø. - 8. styfne = opdæmme. - 9. Man må have lavet et vadested i vandløbet ved at fylde op med sand og grus, som naturligvis hindrede afløbet. - 10. De fleste grander har næppe godvilligt villet pante deres egne naboer. Derfor denne bestemmelse. - 11. Vedermålting = ting til genmæle, forsvar.
